UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

De Ordine Cognitionvm. Titvlvs X.

urn:nbn:de:hbz:466:1-62915

Visual Library

Epiſcopi ordinentur, ſecundùm ordinationis modum genua flectuntur. hoc ſecundò. Romana eccleſia ſpeciale feſtum de Trinitate non facit: ſervatur tamen de hoc cujuſq; eccleſiæ conſuetudo. hoc tertiò.

Alexander III. a *Terdon. Archiep.*

QVoniam *b* in parte: [1 & ꝑ.] Licet ſcriptum ſit, de veſpera in veſperam celebrabitis ſabbatha veſtra: feſtorum tamen principium & finis juxta eorum qualitatem, & diverſarum regionum conſuetudinem debet attendi: & ſicut magnitudo dierum exigit, prius incipere, & tardius terminari: & infrà.

Diebus autem Dominicis & aliis præcipuis feſtivitatibus, ſive inter Paſcha & Pentecoſten, genuum *c* flexio nequaquam debet fieri: niſi aliquis ex devotione id velit facere in ſecreto. In conſecrationibus *d* autem Epiſcoporum, & clericorum ordinationibus, conſecrans & conſecratus tantùm genua flectere poſſunt: ſecundùm quod conſecrationis modus requirit. Præterea feſtivitas ſanctæ Trinitatis, ſecundùm conſuetudines diverſarum regionum à quibusdam conſuevit in octavis Pentecoſtes: ab aliis in Dominica prima ante adventum Domini celebrari. Eccleſia ſiquidem Romana in uſu non habet, quòd in aliquo tempore hujuſmodi celebret ſpecialiter feſtivitatem: cùm ſingulis diebus, Gloria Patri & Filio & Spiritui Sancto, & cætera ſimilia dicantur ad laudem pertinentia Trinitatis.

[1 *Veſtram volumus prudentiam certa cognitione tenere, quòd.*]

CAP. III.

Propter neceſſitatem alimentorum, licet diebus feriatis in honorem Dei operi ſervili intendere, maximè circa rem tempore perituram. h.d.

Idem *Triburien. Archiepiſcopo.* e

LIcet tā *f* veteris, quàm novi teſtamenti pagina ſeptimum diem ad humanam quietem ſpecialiter deputaverit: & tam eum, quàm alios dies majeſtati altiſſimæ deputatos, necnon natalitia ſanctorum martyrum eccleſia decreverit obſervanda: & in his ab omni opere ſervili ceſſandum: [1 & ꝑ.] Indulgemus, ut liceat parœcianis veſtris diebus Dominicis, & aliis feſtis (præterquam in majoribus anni ſolennitatibus) ſi alecia terræ ſe inclinaverint, eorum captioni ingruente neceſſitate intendere: ita quòd poſt factam capturam eccleſiis circumpoſitis & Chriſti pauperibus congruam faciant portionem.

[1 *Nos tamen cui ab omnium proviſore eccleſiæ eſt regimen commiſſum, ſuper his quæ neceſſitas exegerit, Chriſti fidelibus tenemur commodum providere, non ut ſi quando eos ſervili operi, id eſt actioni vel operi peccati publici & victus & veſtitui quærendo fortè intendere contigerit, volumus ut eis ap. ſe. miſericordia conſueta ſubveniatur. Inde ſiquidem eſt quòd regio veſtra quæ non multis frugibus abundet, mare in quo populus majorem conſuevit habere ſuſtentationem ſterilius ſolito effectum fuiſſe multorum relationibus cognoſcentes, B. Petri auc. & Pauli & noſtra.*]

CAP. IV.

Tres ſeptimanæ, quibus canon prohibet fieri nuptias, ante feſtum Ioannis Baptiſtæ, non continuantur feſto: ſed intelligitur de ſeptimana aſcenſionis cum duabus ſequentibus.

Clemens III. *g*

CApellanus tuus, frater Epiſcope, *h* coram nobis ex parte tua propoſuit, quòd cùm ſtatuta canonica declarent nuptias tribus ſeptimanis ante feſtum nativi. beati Ioannis Baptiſtæ minimè celebrari debere, quidam hebdomadas illas abſq; interpolatione continuandas intelligunt. Alii verò inter feſtum & ipſas volentes facere intervallum, illud dicunt ob reverentiam feſtivitatis Pentecoſtes fuiſſe ſtatutum: quæ in ſeptimanis iſtis ſolet intervenire quandoque: & ſic à tribus diebus Rogationum ante aſcenſionem Domini inchoantes, uſque ad octavum diem poſt Pentecoſten (illis hebdomadis computatis) illo tantùm ſpacio temporis celebrari nuptias *a* non permittunt, earum celebrationem abinde nullatenus inhibentes. Quia ergo conſulti fuimus, utra iſtarum opinionum potior videatur: nobis & fratribus noſtris apparuit, quòd licet ea ſit Roma. eccle. conſuetudo, ut quocunque tempore matrimonium contrahatur, conſenſu interveniente legitimo de præſenti: quia tamen à ſeptuageſima uſque ad ſeptimum diem *b* poſt Pentecoſten celebrari nuptiæ non ſinuntur, & poſtea etiam tribus ſeptimanis, vel pluribus ante feſtivitatem ſancti Ioannis ſine differentia celebrantur: poſterior ſententia meliori & ſubtiliori nititur ratione: & ſive ſecundùm canones à ſeptuageſima uſque poſt octavas Paſchæ: ſive juxta conſuetudinem eccleſiæ Rom. uſque poſt 7. diem feſti Pentecoſtes (quod caret octavis) nuptiæ ſuſpendantur: in dominica, quæ ſequitur, & deinceps poſſunt licitè celebrari.

CAP. V.

In feriis introductis in honorem Dei & ſanctorum, niſi ob neceſſitatem vel pietatem, judicium exerceri non poteſt, etiam de conſenſu partium: feriis tamen introductis favore hominum partes renunciare poſſunt.

Gregorius IX.

COnqueſtus eſt nobis: & infrà. Quamvis non prorogari, ſed expediri deceat *c* quæſtiones: debet tamen judicialis ſtrepitus diebus conquieſcere feriatis, qui ob reverentiam Dei noſcuntur eſſe ſtatuti: ſcilicet natalis Domini, ſancti Stephani, Ioannis evangeliſtæ, Innocentium, ſancti Silveſtri, Circumciſionis, Epiphaniæ, 7. diebus dominicæ paſſionis, Reſurrectionis cum 7. ſequentibus, Aſcenſionis, Pentecoſtes, cum duobus *d* qui ſequuntur. Nativitatis Bap. feſtivitatum omnium virginis glorioſæ: 12. Apoſtolorum, & præcipuè Petri & Pauli, beati Laurentii, Declinationis beati Michaëlis, Solennitatis omniū Sanctorum: ac diebus dominicis, cæteriſque ſolennitatibus, quas ſinguli Epiſcopi in ſuis diœceſibus cum clero & populo duxerint ſolenniter venerandas: quibus utique ſolennibus feriis (niſi neceſſitas urgeat, vel pietas ſuadeat) uſque adeò convenit ab hujuſmodi abſtinere, ut conſentientibus etiam partibus, nec proceſſus habitus teneat, nec ſententia quam contingit diebus hujuſmodi promulgari. Licet diebus feriatis, qui gratia vindemiarum vel meſſium ob neceſſitates hominum indulgentur, procedi valeat, ſi de partium proceſſerit voluntate.

DE ORDINE COGNITIONVM.

TITVLVS X.

CAP. I.

Contra mulierem vindicantem aliquem in maritum, admittitur exceptio conſanguinitatis: quæ prius diſcutienda eſt, quàm ſuper matrimonio pronuncietur: & ſufficit ſuper ipſo principali pronunciare. h.d.

Clemens III. *Alatrino Epiſcopo.* e

a *al. Trid. Archiepiſc. al. Triciʒenſi Archid.* b *Cap. 2. eod. tit. in 2. compilatio. Gen. 2. Exod. 16. & 20. Levit. 23. Num. 28. Deut. 5.* c *vide Bur. l. 13. c. 3.* d *al. conſecratione.* e *In pleriſq; Epiſcopo, non Archiepiſ.* f *Cap. 3. eod. tit. in 3. compil. Arnald. Albertin. in Rub. de hæret. lib. 6. quæſt. 12. §. quintus error. num. 23. Covarruvias l. 4. var. reſol. c. 19. num. 4.* g *al. Cæleſtinus.* h *C. 4. eod. tit. in 2. compil. Bur. l. 13. decr. c. 21.*

a *Vide conc. Trid. ſeſſ. 24. in doctr. de ſacr. matr. can. 11. & ead. ſeſſ. de reform. matr. c. 10. & conc. Laodicenſi. c. 52.* b *ad ſeptem dies, ut infrà poſt 7. dies.* c *al. debeant.* d *al. ita, cum duobus diebus quæ ſubſequuntur.* e *al. Apetrino. al. Alatano. al. Alen. al. Alteran.*

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

INtelleximus *a*, quòd cùm quædam mulier peteret quendam in virum, teſtes ad ſuæ intentionis aſſertionem induxit: per quos pars viri futurum ſibi præjudicium metuens, exceptionem conſanguinitatis objecit, ex qua intendit petitionem mulieris elidi: [1 & ĵ.] Inquiſitioni tuæ taliter duximus reſpondendum, quòd cùm exceptione probata quæſtio principalis perimatur, antè eſt cognoſcendum de ipſa, quàm ad definitionis articulum procedatur: quo facto virum ab impetitione mulieris (prout expoſcit ratio juris) abſolvas.

[1 *Quia verò nos conſulere voluiſti, an prius de impedimento conſanguinitatis ſit agendum quàm ſuper cauſa principali ſententia proferatur.*]

CAP. II.

Si reus contra actorem ſpoliatorem ſpoliationis opponit, aut excipiendo, & tunc prius auditur, & ea probata, reſpondere non cogitur: ſed per hoc non reſtituitur: aut agendo, & tunc ſimul utraq; quæſtio terminatur, & ea probata reſtituetur.

Innocentius III. *Epiſcopo Narmarinenſi.* b

CVm dilectus filius *c* Abbas de Ferentino, de nobilibus viris dominis de Artone *d* depoſuerit quæſtionem, quòd manu armata, & cum exercitu ad caſtrum‿ monaſterii venientes, in prædis animalium & aliis damnificare dictum cœnobium præſumpſerunt: de quibus juſtitiam ſibi fieri poſtulabat. Et circa litis conteſtationem ſub forma exceptionis fuit ex adverſo reſponſum‿, quòd per ipſius dolum & violentiam caſtrum Sirati amiſerant: quod & progenitores eorum tenuerant, & ipſi poſſederant in quiete: ſibi petentes prius reſtitui, quàm petitionibus ipſius reſponderent, præſertim cùm teſtes haberent præſentes, per quos intentionem ſuam in continenti probare volebant. Verùm ex parte Abbatis fuit taliter replicatum, quòd ab eo reſtitutio peti non poterat, qui non fuerat ſpoliator, præſertim cùm dictum caſtrum ad jus & proprietatem ſui monaſterii pertineret: quod etiam pars adverſa nullatenus denegabat, unde & verus dominus (ad quem ab alio res ſua poſſeſſa revertitur etiam‿ poſt tempora longiora) retentionis debebat commodum obtinere: & judicium reſtitutorium contra ſpoliatorem tantùm competere dignoſcitur: [1 & ĵ.] Nos autem diſtinguendum eſſe credimus, utrum ſpoliationis quæſtio ab eiſdem nobilibus ſit objecta in modum actionis ad reſtitutionem petendam, an in forma exceptionis ad intentionem adverſarii repellendam. Cùm ea in modum actionis propoſita, intelligantur mutuæ petitiones ſeſe‿ tanquam diverſæ minimè contingentes: ac per hoc juxta regulam juris (qua dicitur, Qui prior appellat, prior agat) quæ prius eſſet propoſita, prius foret tractanda: quanquam in idem judicium ambæ deductæ, viciſſimque tractatæ, ſimul eſſent eadem ſententia terminandæ. Sed quoniam quæſtio illa fuit ab eiſdem nobilibus tantùm in modum exceptionis objecta: interloquendo pronunciamus, ut probationes eorum ſuper ipſa exceptione primitus audirentur, & ea probata legitimè, Abbati non cogerentur reſpondere ſuper petitionibus memoratis, donec reſtituerentur ab ipſo: cùm ſpoliatori ſpoliatus ante reſtitutionem non cogatur ullatenus reſpondere‿.

Verùm ſpoliatione in modum exceptionis tantùm probata, non eſt per hoc reſtitutio facienda. Quemadmodum ſi in modum exceptionis aliquod crimen teſti objicitur, ut à teſtimonio repellatur, etſi crimen contra eum civiliter probatum fuerit, non ideò ſibi pœna infligitur ordinaria, ſed ejus duntaxat teſtimonio non creditur: quod ea ratione contingit, quoniam in ipſum accuſatio non procedit. Teſtes etiam, quorum teſtimonium reprobatur, inter infames quaſi ex falſo teſtimonio non habentur.

[1 *Pro damnis quoq; illatis reſtitutio poſtulari non poterat, ſed eadem debet actio competens intentari, alioqui cùm etiam pars Abbatis damna graviſſima ſibi quereretur illata, prius reſtituenda fuerant, ſi propter hujuſmodi eſſet reſtitutio facienda ſecundùm tenorem regulæ memoratæ. Capitula quoq; de reſtitutione facienda, loquentia, locum habere in criminalibus aſſerebant: & quando quis ab adverſario ſpoliatur, & ſuper re ipſa qua ſpoliatus eſt, convenitur. Cæterùm ex parte Abbatis regulam introductam adverſa pars in mutuis petitionibus locum habere dicebat, cùm cauſa viciſſim tractatæ una poſtea ſententia terminantur. Cùm verò pars aliqua petat reſtitutionem, vel aliquid ſibi deberi proponit, & altera in modum exceptionis ſe aſſerit ſpoliatam, nec ante reſtitutionem ſuam nullatenus reſponſuram de incidenti prius aſſerebat antea cognoſcendum. Cùm autem quæ prævidimus & alia quædam prædicti Cardinal. nobis & fratribus noſtris, fideliter retuliſſent.*]

CAP. III.

Petenti hæreditatem, obſtat exceptio nativitatis, quæ prius debet coram eccleſiaſtico judice terminari, hoc dicit, ſecundùm gloſſ. intelligendo, quòd hic erat prius coram judice ſeculari petita hæreditas, & exceptum fuit de illegitimitate.

Honorius III. *Ludovico Regi Francorum.*

TVam non credimus latêre prudentiam, cauſam natalium reginæ Cypri, ad examen noſtrum (utpote, quæ ad forum eccleſiaſticum pertinet) eſſe delatam. [1 & ĵ.] Quia vero *a* antequam natalium cauſa terminata eſſet, dependentem ex illa ſucceſſionis cauſam incipere, nihil aliud eſſet, quàm diverſis proceſſibus intricare negotium, & confuſione quadam judicii ordinem perturbare: ſi fortè ab ipſa regina fueris ſuper hoc requiſitus, donec jam dicta cauſa natalium Apoſtolico judicio finem acceperit, patienter expectes.

[1 *Unde claræ me. Philippum Regem Francorum patrem tuum literis noſtris curavimus præmonere, ut ſi forſitan in regina ipſa ſuper ſucceſſione comitatus Campaniæ, quæſtionem proponeret coram eo, non audiret eandem quouſq; terminata eſſet prædicta cauſa natalium, ex qua illa noſcitur dependere. Licet igitur ſicut eidem patri tuo ſcripſimus, velimus Reginam ipſam in ſuis juſtis petitionibus exaudiri.*]

CAP. IV.

Agens poſſeſſorio recuperandæ, non tenetur ante reſtitutionem ſui ſpoliatoribus (niſi ſuper quæſtione ſpoliationis) reſpondere: poteſt tamen agendo repelli per exceptionem ſpoliationis, h. d.

Gregorius IX.

SVper ſpoliatione conventus, adverſus reſtitutionem‿ petentem non eſt (niſi ſuper quæſtione ſpoliationis) ſi eum reconveniat audiendus. Cùm reſtitutionis petitio in hoc privilegiata noſcatur, ut ipſam intentans non cogatur ante reſtitutionem ſpoliatoribus reſpondere‿ *b*. Quanquam ab agendo (ſpoliatione ab eis in modum exceptionis *c* propoſita) repellatur.

DE PLVS PETITIONIBVS.

TITVLVS XI.

CAP. I.

Ponit quatuor modos plus petendi, & pœnas plus petentium.

Gregorius IX.

COnſilium *d* providentiæ dici non poteſt, quòd pecuniam tibi debitam, ante terminum ab ad-

a *Ca. un. in eod. tit. in 1. compilat.* b *al. Narmenſ. al. Novatienſi. al. Varicenſi. al. Marin.* c *Cap. 1. eod. tit. in 3. compilation.* d *Arrone.*

a *Tamen.* b *Vid. l. bona fides. cum not. ff. depoſi.* c *al. oppoſita, in manuſcr.* d *Vid. Iaſon. in §. ſi quis agens. inſtit. de act.*